

ARTICULUS II. — Data etiam veritate sententiae de sacerdote sacramenti Matrimonii ministro, perperam adhuc inde infertur distinctio inter contractum et sacramentum in matrimonio christiano.

Supervacaneum videri posset post ea, quae hactenus constituta sunt, de eadem retractare sententia, quum firmis adeo solidisque argumentis demonstratum sit, nulla ratione doctrinam de sacerdote ceu sacramenti matrimonii ministro admitti posse. Quoniam tamen, qui animo obfirmati sunt in ea profluenda ad perversum finem assequendum, quem sibi proposuerunt, (cuiusmodi sunt pseudopolitici, ut suo loco videbimus,) se facile communiunt extrinseca illa probabilitate, quae eidem sententiae obvenit ob tot theologorum, qui eam tuiti sunt, auctoritatem, et propter quam Benedictus XIV Cani sententiam *valde probabilem* nuncupavit, cogimur adversus eos, qui eadem abuti pergere volunt, etiam hac in hypothesi inductam distinctionem prorsus eliminare. Hac ratione praecidimus filium cuiusvis tergiversationis osoribus catholicae doctrinae, ne ea ad propriam et aliorum perniciem abuti valeant.

Ne vero in re adeo gravi desideretur necessaria perspicuitas, nonnulla praemittenda esse censuimus ad dicendorum elucidationem.

Praemittimus itaque 1. nos hoc loco disserere de matrimoniis iuxta formam a Tridentino praescriptam celebratis, aut celebrandis, ubi eius decretum publicatum est. Nam quoad alia negari nequit necessario admittendam esse, ea in hypothesi, distinctionem inter contractum et sacramentum. Haec siquidem est logica illatio ex semel admissio principio, quod nempe ubi non intervenit sacerdotis actio, seu eius benedictio, non habeatur sacramentum, sed merus contractus sive naturalis, sive civilis. Atque hoc est quod contendit Canus; nimirum hac in hypothesi haberetur quidem contractus, at sacramentum non item, deficiente eius ministro et forma.

Praemittimus 2. non esse permiscenda duo haec, videlicet,

posse subsistere matrimonium, seu contractum sine sacramento; et posse subsistere sacramentum distinctum a contractu. Nam primum falsum quidem est, ex nostra doctrina, at ex adversariorum sententia dimanat; idque contigit et contingit in omnibus coniugiis clandestinis, in omnibus coniugiis renitente paroco, aut coram haeretico ministro celebratis, aut celebrandis. In his enim omnibus aliisve similibus casibus haberetur iuxta eam sententiam contractus civilis sine sacramento. Alterum vero non modo est falsum, sed neque legitime ex adversariorum doctrina dimanat, prout mox ostendemus.

Praemittimus 3. enunciata doctrinam a nobis adstrui adversus eos, qui Cani sententia abutuntur, uti iam innuimus, secus ac ipse aut intellexerit, aut voluerit. Nam Canus quidem distinctionem inter contractum et sacramentum adstruxit in coniugiis, quae absque sacerdotis benedictione celebrarentur; nunquam tamen eam admisit, aut insinuavit quidem cum ageretur de connubiis per sacerdotis benedictionem sanctificatis. Contra vero illi, quos impugnamus, atque in his nominatim Io. Nepomucenus Nuytz, etiam in his coniugiis eiusmodi distinctionem admittendam esse contendunt.

Quibus praemissis, data etiam hypothesi de veritate sententiae, quod sacerdos minister sit sacramenti matrimonii, inferri haud potest distinctio, seu potius *separabilitas* (17) contractus et sacramenti, tamquam rei a re, in coniugio ad formam Tridentinam celebrato, adeo ut huius articuli sensus sit: tum saltem, cum matrimonium in facie Ecclesiae celebratur, contractus a sacramento separari non potest, etiamsi detur adversariis, sacerdotem esse ministrum. Quod quidem ostendere operosum non est.

(17) Adiecit vocem hanc ad omnem abigendam ambiguitatem, quia fieri absolute potest, ut duo sint inter se *realiter* distincta, quin separari ab invicem, saltem vi naturali possint. Quod ut aliquo exemplo illustrem: corpus et anima in homine vivente sunt realiter distincta, nec tamen absque hominis extinctione separari ab invicem possunt, et ita de pluribus aliis. Itaque quoties hic, aut alibi de *reali* distinctione disserimus inter contractum et sacramentum in coniugio christiano, hoc seusu intellectam hanc locutionem volumus.

Etenim tunc solum subsisteret eiusmodi distinctio realis inter contractum et sacramentum, si matrimonium, seu contractus coniugalis per mutuum consensum verbis, aut signis expressum, aliud esset praeter sacramentum ipsum per benedictionem sacerdotalem confectum seu administratum. Porro sacramentum non est, nec esse potest praeter contractum ipsum. Ergo invecata illa distinctio realis inter contractum et sacramentum in coniugiis etiam ad formam Tridentinam celebratis admitti nequit.

Minor propositi argumenti multiplices ex capite evincitur: ac 1. ex concilio Tridentino, quod anathema pronunciavit in illos, qui dixerint, matrimonium non esse vere et proprie unum ex septem legis evangelicae sacramentis (can. I.). Iam vero si aliud esset contractus post sacerdotalem benedictionem, aliud autem sacramentum, non amplius vere et proprie matrimonium dici posset *sacramentum*, sed dici deberet sacramentum adiectum matrimonio, eique extrinsecus obveniens suscipiendum post initum contractum, aut susceptum, si placet, post eundem contractum per benedictionem sacerdotis. Quid enim in adversariorum sententia matrimonii nomine significaretur, nisi ipse contractus coniugalis plene ac perfecte in suo esse constitutus, cui deinde accederet veluti qualitas quaedam extrinseca ratio sacramenti? Idem vero concilium matrimonium ipsum vocavit sacramentum; ergo concilium ignoravit eiusmodi distinctionem, et qui eam introducunt, adversantur plane doctrinae eiusdem concilii.

Haec autem concilii mens clarius dignoscitur ex doctrina, quam canonibus suis praemisit. Etenim concilium docet Christum sanctificasse gratia sua amorem naturalem, et indissolubilem unitatem connubii confirmasse; ex quo intulit matrimonium in lege evangelica veteribus connubiis per Christum praestare, atque idecirco merito matrimonium inter novae legis sacramenta connumerari. Quod profecto consequens non esset, si sacramentum esset res distincta ab ipso matrimonio, seu a contractu coniugali per se subsistente.

2. Probatur ex eorundem patronorum sententiae Cani

aperta doctrina. Ipsi enim expresse inficiantur, oriri ex Cani opinione, aut subsistere eiusmodi distinctionem post confectum per sacerdotis benedictionem sacramentum. Docent proinde unanimi consensu, sacramentum matrimonii consistere in ipso vinculo unionis coniugalis, et per consequens docent matrimonium aliud non esse nisi contractum ipsum ad sacramenti dignitatem evectum, vi cuius fit haec unio signum mysticum coniunctionis Christi cum Ecclesia, cui signo a Christo adnexa est efficacia producendi gratiam.

Ita Sylvius, qui scribit: « Ut autem matrimonium est sacramentum novae legis, ita potest definiri: matrimonium est christianorum viri et foeminae personarum legitimarum coniunctio, vel contractus maritalis ad individuum vitae societatem retinendam institutus, et gratiam coniuges sanctificandam conferendi vim habens (18). »

Sic etiam Natalis Alexander, qui, cum ostendisset pollere Ecclesiam potestate non modo prohibendi, verum etiam irritandi coniugia clandestina, hanc attulit rationem: « Ecclesiae scilicet dispensationi matrimonium subiacet, *quatenus contractus est ad sacramenti dignitatem evectus* (19). »

Ludovicus Habert, cum pariter utriusque sententiae fundamenta exposuerit, sibi obicit adhaerenti opinioni de sacerdote ministro, qui benedictione pronunciat verba formae: « Ergo, inquires, prius perfectum est matrimonium in ratione contractus civilis, quam in ratione sacramenti. » Respondet autem: « Negant sequelam patroni huius sententiae, quia contrahentes consensum suum nolunt firmum fieri, nisi cum ab Ecclesia fuerit acceptatus, mentemque suam explicant exemplo aliorum contractuum, ad quos lege principis requiritur aliqua solemnitas: praevis enim contrahentium consensus, v. gr. de fundo aliquo vendendo et emendo, non habet suum robur et vim contractus, donec ab actuario fuerit conscriptus et consignatus. »

(18) *Comm. in quart. XLVI. Suppl. art. 3.*

(19) *Theol. dogmat. moral. De sacram. matrim. cap. II. art. 2. De consensu eland. prop. 2.*

tus (20). » Ex quibus patet auctorem hunc, cui bene perspecta erat Cani eiusque patronorum sententia, declarasse, quoad eos, qui contrahunt, ante sacerdotis benedictionem, matrimonium nullum robur ac firmitatem obtinere, etiam in ratione contractus, sed solum in actu, quo matrimonium fit sacramentum per benedictionem sacerdotalem, illud vim acquirere; adeoque perfici una simul, et in ratione contractus et in ratione sacramenti.

Imo ulterius progrediuntur: siquidem etiam in hypothesi, quod vi emissi consensus *ante* benedictionem sacerdotis existere incipiat matrimonium in ratione contractus, tamen negant *post* datam a sacerdote benedictionem permanere matrimonium sub ratione contractus, sive civilis sive naturalis, quum per eam, tamquam per formam accedentem ad materiam, transeat contractus ad conditionem ac dignitatem sacramenti per modum unius.

Sane Drouinius Cani sententiae maxime addictus de materia ac forma disserens sacramenti matrimonii, cum praemisisset materiam huius sacramenti esse matrimonium ipsum, prout est contractus civilis et legitimus, hac ratione id evincit: « Illud enim sacramenti materia est, quod, forma accedente, fit sacramentum.... Atqui matrimonium quatenus » contractus civilis est et legitimus, adveniente sacerdotis mystica benedictione fit sacramentum... ita verissime dicitur » consensum mutuum contrahentium verbis sive signis externis declaratum, esse huius sacramenti materiam, vel quasi » materiam, quae deinde ad gratiae productionem sacerdotis » verba mystica proferentis ministerio foecundatur (21). » Quae quidem doctrina duplici modo intelligi potest: tum quod per benedictionem sacerdotis, tamquam formam, contractus materia efficiatur, ut ex utraque sacramentum exurgat, aut fiat, quatenus forma intime materiam penetret, efficiatque cum ea sacramentum gratiam producat; tum quod consen-

(20) De matr. cap. IV.

(21) *De re sacramentaria* lib. X. q. 5.

sus, unde contractus emergit, tunc suum robur ac firmitatem mutuatur, cum ei accedit benedictio, et materia fit sacramenti. Quavis ratione intelligatur, illud ratum fixumque est, penes huius sententiae patronos contractum et sacramentum *identificari*, ita ut alter ab altero non distinguatur in coniugio christiano.

Itaque totum quod interponitur discrimen inter eos, qui contendunt contrahentes esse ministros sacramenti matrimonii et eos, qui pugnant pro sacerdote, in eo consistit, quod illi velint virtutem sacramentalem a Christo *immediate* connexam fuisse ipsi contractui, isti malint adnexam a Christo ipsi contractui *mediate*, seu mediante benedictione sacerdotali, constituta a Christo uti forma sacramenti. Utrique igitur in eo conveniunt, sacramentum matrimonii a Christo institutum proprie esse matrimonium ipsum exurgens ex contractu, qui suppeditat esse unioni coniugali referenti coniunctionem Christi cum Ecclesia, cuique placuit Salvatori nostro adnectere sacramenti dignitatem, adeoque unum idemque efficit contractum et sacramentum, ita ut ab invicem separari ac dispesci nequeant (22).

3. Probatur ex ipsa matrimonii natura prout exurgit ex contractu ad dignitatem sacramenti a Christo evecto. Etenim contractus et sacramentum ita arte connectuntur, ut ex utroque simul sumpto unum matrimonium habeatur. Siquidem aut communis admittitur sententia de contrahentibus ministris, (quae nunc est unice vera), aut magis arridet sententia de ministro sacerdote. Si prior admittatur sententia, res plane confecta est, cum non aliud sit sacramentum, quam ipse contractus a legitimis personis factus sub debitis conditionibus, referens unionem Christi cum Ecclesia, atque hac de causa a Christo gratia auctus, utpote signum efficax constitutus eiusdem gratiae; et res etiam clarior evadit. Si posterior sententia adversariis magis placeat, tunc sacramentum est idem contractus, quatenus per formam a sacerdote prolatam

(22) Cf. Card. Gerdil loc. cit.

materia fit proxima sacramenti, vim habens ex Christi institutione producendi gratiam, seu est idem ipse contractus sanctificatus a benedictione sacerdotali. Ergo in utraque hypothesis concurrunt contractus et sacramentum tamquam duo attributa unius eiusdemque rei efficiendae, quae est matrimonium. Quapropter distingui a se invicem tamquam res a re amplius nequeunt, ac separari.

4. Praeterea: Eatenus contractus est sacramentum, quatenus est signum ac symbolum coniunctionis Christi et Ecclesiae gratiam producens; iam vero eiusmodi signum non est contractus ex se seiunctim ac universim spectatus, sed prout est euectus ad sacramenti dignitatem, sive eiusmodi euectio fiat immediate per consensum contrahentium, sive mediate per benedictionem sacerdotis; ergo rursus in utraque sententia indistincta manet ratio contractus et sacramenti.

Diximus autem contractum nubentium, dum nempe perficitur, esse materiam proximam sacramenti matrimonii, ac propterea re non distingui a sacramento ipso, ut sic excluderemus fallacem argumentationem Marci Antonii De Dominis, qui ut persuadeat, permanere etiam post adeptam rationem sacramenti contractum civilem in suo esse, utitur exemplo aquae, quae materia cum sit baptismi, tamen in esse suo naturali iam constituta est ante baptismum, ac talis perseverat post administratum salutare lavaerum; idem dic de pane et vino respectu sacramenti eucharistiae ante consecrationem (23). Iam vero Spalatensis apostata in hac sua comparatione dupliciter errat, tum nempe in eo, quod supponat iam existere contractum perfectum ante sacramenti administrationem, prout existit aqua ante baptismum, quod tamen in communi ac vera sententia falsum est; immo et in sententia Cani, uti vidimus,

(23) Haec sunt verba Spalatensis: « Sicut sacramentum baptismi nihil confert » aquae in esse perfecto aquae, et sacramentum eucharistiae pani et vino; sic » neque sacramentum matrimonii quicquam conferet contractui inter masculum et foeminam; qui contractus est iam plenum et absolutum matrimonium » in esse matrimonii, hoc est, contractus humani. » Op. et loc. cit. n. 22.

aut saltem iuxta eiusdem placiti expositionem quoad eos, qui ipsum tuentur; tum in eo errat, quod spectet contractum nubentium in actu quo benedicitur, uti materiam remotam, cui tamquam ab extrinseco ceu qualitas accidentaliter superveniat ratio sacramenti, cum ex catholica doctrina et theologorum omnium sententia spectari debeat uti materia proxima, quae adipiscitur rationem sacramenti in actu ipso quo celebratur coniugium. Idecirco ita se habet contractus ad sacramentum, quemadmodum se habet ablutio in administratione baptismi. Cum vero talis ablutio a sacramento distingui nequeat, quia in ea una cum forma apposita sacramenti essentia consistit, ita non potest distingui contractus coniugalis a sacramento ipso matrimonii, quia in eo, ubi celebretur sub debitis conditionibus, essentia sacramenti matrimonii constituta est.

Ne autem videamur id gratuito affirmare, iuverit hanc doctrinam ineluctabili adstruere auctoritate S. Thomae, qui proponens doctrinam sua aetate vigentem circa aquam baptismi haec ad rem nostram scribit: « Quidam existimaverunt, quod ipsa aqua sit sacramentum.... Sed hoc non videtur esse verum. Cum enim sacramenta novae legis sanctificationem quamdam operentur, ibi perficitur sacramentum ubi perficitur sanctificatio. In aqua autem non perficitur sanctificatio.... et ideo sacramentum non perficitur in ipsa aqua, sed in applicatione aquae ad hominem, quae est ablutio. » Et ideo Magister dicit, quod *Baptismus est ablutio corporis exterior facta sub forma praescripta verborum* (24). » Et Catechismus Rom. « Id vero inquit, eo diligentius monere oportebit, ne forte fideles in eum errorem inducantur, ut existiment, quod vulgo dici solitum est, aquam ipsam, quae ad conficiendum baptismum in sacro fonte asservatur, sacramentum esse; tunc enim sacramentum baptismi dicendum est, cum aqua ad abluendum aliquem, additis verbis, quae a Domino instituta sunt, reipsa utimur (25). »

(24) In 3. Sentent. qu. 66. art. 1.

(25) Part. II. De sacr. bapt. n. 6.

Igitur aqua relate ad baptismum non est nisi materia *remota*, quae tunc solum fit *proxima*, cum tingitur, seu *perficitur sacramentum sub forma praescripta verborum*, et est inseparabilis ac indistincta a sacramento; ita contractus nuptialis, dato etiam, quod ante sacramentum matrimonii subsistat, non est nisi materia *remota*, cum autem *sacramentum perficitur* sub debitis conditionibus, et prolacione formae praescriptae, fit materia *proxima*, ut iam non distinguatur ab ipso matrimonii sacramento prout rursus exponit S. Thomas cum scribit: « Dicendum quod, sicut se » habet *ablutio exterior* ad baptismum, ita se habet expressio verborum ad hoc sacramentum, ut dictum est (26). » Et alibi: « Actus exteriores, inquit, et verba exprimentia » consensum directe faciunt nexum quemdam, qui est sacramentum matrimonii (27). »

Cum proinde in quacumque hypothesis, seu theologorum inter se pugnantium sententia, sacramentum coniugii sit contractus nubentium, quatenus vi verborum seu formae praescriptae fit sacramentum, quod est in indivisibili, patet profecto, sacramentum non amplius spectari posse ut rem distinctam a contractu connubiali. Quapropter ad eum modum quo perfecta unctio non potest distingui ab oleo, quo unctio facta est, seu a sacramento Extremae Unctionis; et peracta consecratione non possunt distingui in eucharistia panis ac vinum a sacramento, quod subsistit mediis speciebus, ita celebrato semel matrimonio sub debitis conditionibus, non potest amplius distingui contractus a sacramento, cum ipse contractus vi verborum sese converterit in sacramentum connubii christiani, sive haec verba prolata fuerint ab ipsis contrahentibus, sive a sacerdote conferente benedictionem.

Superflua haec a nobis appellarentur, nisi morem gerere vellemus alterius sententiae, scilicet Cani, patronis, neve

(26) In 4. Dist. 27. qu. 1. art. 2. *Ad quartam quaest.*

(27) Ibid. qu. 2. art. 3. ad. 8.

adversariis effugium relinqueremus, quasi nempe doctrina haec nostra de inseparabilitate contractus a sacramento in coniugio fidelium, non inniteretur nisi liberae opinioni, quam, salva fide, omnisque temeritatis nota, possent plane respuere.

Caeterum nos insistimus veteri communi doctrinae, quam unice veram ostendimus praesertim post tot Rom. pontificum authenticam declarationem, et in qua clarius firmissime catholica doctrina de identitate contractus et sacramenti in christiano coniugio patescit.

Per hanc enim omnis occluditur ecclesiasticae auctoritatis adversariis evadendi aditus, quae quidem evadendi libido praecipua est ratio, ob quam ipsi libentius Cani doctrinae adhaereant, licet immerito et iniuria tot insignium theologorum, qui eam amplexi propugnarunt.